

MATINAL LITERÀRIA 2016-2017

L'ESCALA: els indrets de Caterina Albert

VÍCTOR CATALÀ, autora sagaç, independent i plenament innovadora.

Any *π*A
Caterina Albert **2016**
Victòria Català **2016**

50è aniversari de la seva mort

(Recorregut per la vida i l'obra de l'autora)

Biografia

Caterina Albert i Paradís, coneguda amb el pseudònim de **Víctor Català**, neix a L'Escala (Alt Empordà) l'11 de setembre de 1869 i hi mor el 27 de gener de 1966.

Filla d'una important família de propietaris rurals, el seu pare esperonà les seves afeccions artístiques. Ben aviat comença a pintar i a escriure. Se subscriu a *La Renaixença*, diari i revista, i compra revistes satíriques i llegeix tota mena de llibres. De formació autodidacta, es dóna a conèixer amb el monòleg teatral *La infanticida* que és distingit als Jocs Florals d'Olot el 1898, però l'escàndol que es produí arran de saber-se que l'autor era una "senyoreta de l'Escala", la determinà a amagar la seva identitat sota el pseudònim masculí, Víctor Català.

Coincidint amb el Modernisme, el 1902 publica *Drames rurals*, un recull de relats, amb dibuixos fets per la mateixa autora, que constitueix la seva irrupció a la narrativa catalana. L'èxit i el reconeixement foren immediats i durant anys aquest títol designà el gènere breu de temàtica rural i acció violenta. Li seguien *Ombrívoles* (1904), *Caires vius* (1907) i la novel·la *Solitud* (1905), considerada la seva obra mestra. Després de la publicació de *Drames rurals* (1902), manté correspondència amb Joan Maragall, autor que li retreu la visió negativa que ofereix de l'existència, però l'autora es manté en la seva postura; més tard Maragall es doblega al geni de l'escriptora. També lliga una estreta relació literària amb Narcís Oller i Àngel Guimerà entre altres escriptors del moment.

Tot i descobrir la seva identitat, Caterina Albert sempre intenta que es diferenciï la seva vida personal de la literària, amb el nom de Víctor Català. Construeix acuradament la seva actuació pública, mentre preserva la seva intimitat rere la màscara de senyoreta de casa bona, que no passa de ser una aficionada de la literatura. Una actitud coincident amb d'altres grans escriptores del segle XIX europeu. Tanmateix, la solteria persistent i la força expressiva qualificada de "viril" van propiciar una certa llegenda fruit de la sorpresa i el malestar dels crítics davant la dona que escriu.

Des del principi, la temàtica recurrent entorn de la dona i el món rural traspua una visió amarga de l'individu i la societat, lluny d'idealitzacions bucòliques i profundament arrelada a la terra, que cal relacionar amb Maupassant i Ibsen. Es tracta del determinisme naturalista juntament amb una concepció simbòlica que remet a un fatalisme còsmic que engloba i domina el sentit de la vida humana. *La infanticida*, que ja recollia aquests trets, ha estat considerada un antecedent de *Solitud*.

Entre les seves primeres obres, cal destacar els poemaris *El cant dels mesos* (1901) i el *Llibre blanc* (1905) i *4 monòlegs en vers* (1901), que inclou *La tieta*, *Pere Màrtir*, *La Vepa* i *Germana Pau*. Alguns d'aquests monòlegs són considerats peces de teatre, que han estat representats en alguna ocasió.

Tanmateix, el que dóna renom a l'escriptora és la seva obra narrativa, especialment els llibres *Drames rurals*, *Caires vius* i *Solitud*. La publicació, el 1902, de *Drames rurals* inicia la gran època de producció de Víctor Català com a narradora, que és rebuda amb entusiasme. La unitat del recull ve donada pel caràcter rural dels drames, marcats tots per la violència, la mort o l'embojament.

La novel·la *Solitud* apareix com a fulletó de la revista *Joventut* entre els anys 1904 i 1905. El 1909 es publica la tercera edició, la definitiva, amb la qual obté el premi Fastenrath, als Jocs Florals de Barcelona. *Solitud* pretén ser un drama rural més extens, amb major deteniment i detall. El tema és la recerca de la individualitat, i de la possibilitat d'assolir una existència separada i lliure per a la dona. L'estructura de l'obra queda encerclada en el cicle temàtic que suposa el viatge iniciàtic de la protagonista, representat per una pujada i una davallada a la muntanya. La novel·la ha esdevingut un text clàssic de la narrativa catalana i ha estat traduïda a set llengües, fins i tot se n'ha fet una versió teatral (1954) i dues adaptacions cinematogràfiques.

En tota l'obra de Caterina Albert sovintegen les referències a la situació de la dona i, particularment, a la seva marginació per raons de sexe. En aquest sentit els temes que inaugura són: l'expressió del desig femení, la crítica a la institució del matrimoni, les relacions entre dones, la maternitat, la solitud o la vellesa. Té plena

consciència del que pretén i aquest fet, juntament amb els pròlegs que encapçalen els reculls, dóna idea d'una autora sagaç, independent i plenament innovadora.

Després d'un període de silenci, provocat per la marginació dels noucentistes, l'Editorial Catalana, dirigida per Josep Carner, li publica *La mare Balena* (1920), *Un film (3.000 metres)* (1926) i *Contrallums* (1930). Després de la guerra civil, arriben els reculls *Vida molta* (1949) i *Jubileu* (1950). També publica *Mosaic, III* (1946), volum d'articles escrits des de 1903 que descriuen aspectes autobiogràfics i que constitueix un testimoni important per acostar-nos als problemes que hagué d'afrontar com a escriptora.

El 1951 veu publicades les seves *Obres completes* a Editorial Selecta, amb pròleg de Manuel de Montoliu. La segona edició de 1972 inclou un text important de Maria Aurèlia Capmany titulat *Els silencis de Caterina Albert*.

Des d'aleshores, s'han anat succeint les edicions i estudis a la seva obra. Més recentment, les lectures des de la perspectiva dels estudis de gènere han enriquit i il·luminat les interpretacions anteriors.

La infanticida [fragment]

Que com va ser?...

(Amb dolor.)

Oh, no!... No em feu dir-ho!...

que sento fred... i por... Jo... no ho volia...
si ni ho sé... com va ser... De tan contenta,
quan vaig veure la nena, l'abraçava
i a petons, a petons, l'hauria fosa,
que mai més acabava d'atipar-me'n...

I tant vaig masegar-la, que la nena,
heus aquí que, de cop, la cara arrufa
i arrenca el plor... Un espinguet!... Jo em
quedo, lo mateix que el Sant Just de pedra
marbre...

I la nena, quins crits!... Semblava folla...

Jo, d'esglaiada fins perdia l'esma...
quant a dalt... quint espant!... Sento que es
tiren a baix del llit i cops de peus descalços...

Era el pare; segur!... Verge Maria!

Com ho havia de fer, jo pecadora?

Eren passos rabents... cap a l'escala...

I... no sé... què passà... La falç vaig veure
relluir, tot de cop... aquí de dintre...

(Per son cap.)

i m'aixeco d'un bot... La nena... hi torna...

jo, li tapo la boca... mes... no calla...

i el pare... que està prop... Jo...

esmaperduda,

corro cap a... la mola... i... mare meva!...

*(Amb pregon terror, arrupint-se tota i fent
acció de llençar un objecte.)*

Quin xerric que va fer!... Com... una coca!...

I encara, llençà un crit!... Un crit!... Deixeu-
me!...

*(Regirant-se violentament d'una banda a
l'altra, com per lliurar-se d'algú que la
subjectés.)*

Que no vull dir res més!... Pareu la mola,
que el dimoni la roda... per matar-me...

El pare... no el va ser... No ho sé... qui era...
que va entrar... allà dins... No me'n
recordo...

Molta gent... molta gent... Tots me
guaitaven,

amb uns ulls més badats!... com unes
òlibes...

Mes el pare... res sap... Que no us escapi...

Calleu tots... calleu tots... que si ho sabia,
d'un cop de falç... la meva testa a terra.

(Amb viva angoixa, suplicant.)

No li digueu, per mor de Déu, al pare!...

De la nena, ni un piuu... que no ho sospiti...

que per ço me n'he anat de casa meva

i m'estic aquí dins... perquè no em trobi...

Que don Jaume ho va dir... el fill de l'amo...

Fins que vinga en Reiner... i anem a

França...

*(Anant arrupint-se en un racó i baixant
gradualment la veu.)*

lluny del pare... i la falç... i aquella... mola...

que no vull... que m'esclafi... cap més...

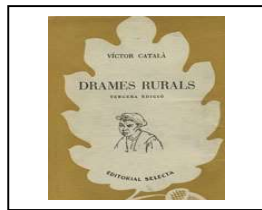
nena...

*(Al final, perceptible amb prou feina. Diu els
darrers versos amb la mirada clavada
en l'espai, com embadalida. La cortina ha
començat a baixar durant el penúltim, fins a
metre i mig del sòl i a la darrera paraula
cau de cop.)*

Drames rurals

Idil·li xorc (l'inici, fragment)

L'estol de captaires professionals baixava lentament per la rampa de la carretera, com una riuada mansa que, a rodolons i a empentes, aniria a desembocar a la vila. Era un escamot de l'exèrcit de la misèria i de la ganduleria, que passejava alegrement a la desfeta, llançant flastomies o grunys de bèstia inconscient, esventant ferums de cort i de pa negre, i ensenyant, a tall de creus i medalles arreplegades en el camp de batalla, rastelleres de llagues, crostes purulentes, ossos retorts, membres atrofiats, connes de femsa i viviers de polls; totes les xacres de la pobresa i de la brutícia; tots els estigmes de la fam i de la bascosaria. La majoria eren vells, éssers fora de sexe, pellofes humanes espremudes, fulles esgrogueïdes i despreses, que el sol i la pols ressecaven, que les gebrades i la gana consumien, i que, rodant sempre a la intempèrie, el temps les empenyia mandrosament cap a la mort sense que se'n donessin ben bé compte, inconscients de les injustícies del destí, malmirades pels fills gasius, escarnides pel proïsme indiferent, arrambades per tothom fora de dret, com brossa inútil de la vida.

Parricidi (fragment)

Ho vols dir? Sí o no? –barbotejà amb veu ronca i trèmula.

Deixa'm anar Pau! –xisclà forcejant per escapar-se.

Però aquell home, que de seguida cremava com l'esca, fora de mare i enfellonit per la resistència, ja no sabia lo que es feia, i, tot escopint ultratges i sarcasmes, estrenyé el coll blanc i tou, enfonsant-t'hi, implacables, sos dits de ferro.

Ella debatia desesperadament cames i braços, saltava, se revinclava, cocejant, mossegant, esgarrapant, destrossant com una fúria tot lo que trobava; però ell, amb els ulls fora del cap i els cabells esvalotats, espremia tota sa força per escanyar-la, llançant grulls de fatiga i carrisquejant les dents.

La lluita fou breu. A la fi, la pobra dona, acabades les forces i estroncat l'alè, deixà anar cames i braços i quedà com un soc. Tenia el nas ple de sang, el blanc dels ulls vermell, un pam de llengua a fora, sense aparença humana: les ninetes blaves, enrondades d'un cercol sagnós, immòbils i fixes, semblaven mirar encara, esparverades, son botxí.

Quan ja no la sentí debategar, afluixà les mans amb recel, i després, com poruc de que se remogués altra vegada, se llançà ràpidament als peus del llit. Recordava haver vist una eina dolenta... L'enfonsà una, dues, tres... quatre vegades... fins que la mà li digué prou, aturant-se sobre aquell montoll de carn i robes fumejants.

La vella (fragment)

L'havien tret al porxo, com de costum, i l'hereu se n'havia anat a la batuda, la jove a l'hort amb el menut a braç, la mossa gran a costura i el bordegassot i l'altra nena, l'un a jugar a boles a l'era d'en Rostoll, al capdavall del poble, i l'altra a engegar les oques i ànecs vora el riu. En la casa no hi quedaven més que la vaca prenys, dins la cort, fosca i plena de teranyines, el garrí modegant en el raconot de sota l'escala, les gallines escarbotant la ruda i el donzell en el pati, i la padrina a dalt, en el porxo, entremig de canyissos de figues seques, esteses de fesoles granades, penjolls de tomates, panotxes de blat de moro i enfilades d'orellanes. Als peus hi tenia la basseteta del menut amb el coixinet d'espart, podrit del orins, i les baietes del bressol, negres de mosques i llançant un tuf inaguantable.

A les set del matí, quan la jove havia tret la padrina, encar el sol no donava en aquella banda del porxo, encarat entre llevant i migdia, però a les deu ja estava ensenyorit de més de la meitat, i la pobra velleta, de cara a l'horitzó, plantada com una mòmia en la cadira baixa, en la que la tenien esclavitzada sos membres morts i inútils, es rostia de viu en viu.

Solitud

El paisatge

Capítol I: **La pujada** (fragment)

A l'esquerra del carro s'aixecava un marge alterós, més eixit de dalt que de baix, com a punt d'esllavissar-se sobre el camí, però contingut per paretotes seques i desiguals, ventrudes ací i allà i més perilloses que el marge mateix. Al cim s'arrapaven les tanques de les feixes, fetes, a trossos, amb atzavares associades, quals fulles, testes i polpudes, ferien l'espai com glavis apomellats, i, a trossos, amb tamarius de brancada bellugadissa o rengleres d'arns que aleshores començaven sa blanca florida tota enronçada de punxes. De l'altra banda, i a cosa de cana i mitja per sota la carretera, s'estenia el pla de Ridorta, abraçat al turó i tot ell dividit en partions simètriques, mateix que un gran tauler d'escacs.

Aquestes partions eren els horts de regadiu, la riquesa del poble, esmerçada a bocinets entre tots els veïns, mercès a antics establiments emfitèutics. Aleshores s'hi veien virolejar arreu les notes frescals i alegres de la verdura tendra, clapejant la grogor colrada del terror, enmig dels viarons d'aigua clara, que espurnejaven al sol com llenques d'espill. La Mila quedà ullpresa de tanta hermosura. A n'ella, la filla de la gran planúria, magra per falta de braços, d'aigua i d'adob, li semblà que no podia ésser veritable, sinó que la veia per virtut d'un miratge fantasiós, aquella altra planúria petiteta que, enclosa entremig d'un turó ple de cases i d'unes muntanyes de pedra crua i erma, tenia tan fecunda i riallera vida. Ni un pam de lloc vagatiu, ni una mala herba xuclant-se els sucs del terror! Tot conreuat, tot girat de sota a sobre per l'aixada o per la fanga, tot amanyagat i servit a tall de senyor, tot fruitant superbament, amb una gran liberalitat d'amor i de bona volença!

Capítol VII: **Primavera** (fragment)

"Els primers dies de maig foren una meravella; tota la muntanya, embaumada de flaires, resplendent de clarors, plena de cantòries d'aucells, havia perdut son aspecte feréstec de mil·lenària i semblava retornar a sa juvenesa de muntanya, amb totes les dolçors de verge i totes les alegries de promesa. Cada dia, al llevar-se, la Mila hi descobria un nou embelliment, no percebut el dia abans; i descobria encara més: descobria que aquells embelliments es reflexaven en ella i que ella també, al compàs de la muntanya, feia una gran transmutació regressiva. Sos ulls, nets i clarífics, mes plens de serenors malincòniques, s'animaven amb sobtats llampegueigs, sos llavis s'envermellien amb una intensitat fins aleshores inconeguda, sos pits prenien turgències de pits de mare novella, i una lleugeresa gràcil i harmònica ritmava tots sos moviments. A n'aquests canvis externs responien, en lo interior, una plenitud exaltada de sentiments i una impressionabilitat tan soma, que a n'ella mateixa la desconcertaven per lo insòlits, fent-li sentir com si son ésser es multipliqués i la fes una dona nova per a cada moment de la vida. Com a les muntanyes llunyeres del fons de la davallada, semblava que a ella també la tornassolés tota, cos i ànima, una misteriosa llum interior. I aqueix canvi que ella sentia en si, els altres també l'hi sentien."

A "El Cimall" i "En la creu", la Mila es passeja i mira i veu, literalment a través "de son cos mateix", la muntanya: [\[La Mila és el paisatge\]](#)

"Prou el sentia el buit immens, quan a son darrera, quan a son costat; prou la sentia la força que li xuclava les ninetes com per fer-la mirar, malgrat ella, a través de son cos mateix; prou entreveia, lluny de l'enfocament de son esguard, fondàries vertiginoses que es poblaven de miratges; mes ella, amb el cap cop i resistint a la seducció de lo desconegut, serpentejava en amunt pel mig de les garrigues, altre cop cremades, quals brins ennegrits li enganxaven les faldilles i li esgarrapaven instintivament les cames."

Capítol XVII. LA NIT AQUELLA (fragment: la violació, l'escena més brutal de tota la novel·la)

“Una nit sola, una nit lliure: quin descans!” [ironia de l'autora]

“Tapà els ous i anà a l'altra cambra per desmudar-se: després, de passada, tancà els finestrons de la sala i cap a la cuina a encendre foc i el quinqué. Tenia el sopar fet i només li calia escalfar-lo. Tornà a baixar per tancar la porta del pati. Un grill cantava a fora amb un ric-ric seguit i penetrant. El sentir-lo, sense saber per quina oculta relació, li féu venir a la dona ganes de menjar cargols.

—Demà en couré —pensà amb una salivera; i, encaixat al piú de la cadena, va tombar-se. A l'acte féu un ai! I un bot. Poruga com era, a cop sobte li havia semblat veure bellugar quelcom en l'ombra del corral. Es fixà bé.

—Ca, res...! Una fotja, que hauria dit el pobre pastor...!

Pujà l'escala, més encara a la meitat, el recel l'obligà a girar-se una altra vegada. Oh, Déu! Aleshores ja no fou ai! ni bot, sinó esgarip ofegat i correguda desenfrenada escales amunt. El quelcom aquell eixint de l'ombra es precipitava darrera d'ella! Ni esma tingué d'ajustar la porta de la cuina. Dret al dintell hi havia un home. Ella, sanglçada, s'estantolà en la taula.

—No tingueu por... —havia fet un balboteig rogallós; i a la claror escassa del quinqué, veié en el tou fosc una mirota blanca.

Si haguessin punxat la Mila, no li hauria sortit una gota de sang. Mes com l'home avancés lentament dues passes, a ella se li escapà un gran crit:

—Què voleu?

Ell s'aturà.

—No tingueu por... Hu, hu, hu!... —I es ficà la mà dins la trinxa de les calces, i rautà com una bestiola.

—Què voleu?, vos dic! —repetí ella, més espantada.

Ell encanyonà, vacil·là, s'estremí tot...

—Hu, hu, hu!... Jo... vos volia dir... jo... si vós volguéssiu.

I el balboteig ronc se li apagà com si se li posés un tel al canyó.

La Mila tremolava com una fulla. D'un gran esforç pogué fer encara:

—Aneu... aneu's-en de seguida!

Mes ell no es mogué: semblava plantat a terra; allargà tan sols la pota de bugiot en la palma bruna de la qual relluïa una espurna groga.

—Si voleu... eh, que sí?... eh?... —I tirà als peus de la dona una moneda d'or; la moneda rebotà amb un dring sonorós.

La dona, al veure-la, havia reulat fins a la paret, com si acabés d'aparèixer-li un monstre. A ell els ulls invisibles li guspirejaven sota les bardisses, com el dia aquell en què despertaren a ella en les feixes dels ametllers.

Veient-la que no deia res:

—En voleu dues?... Vos en donc dues... —murmurà; i una altra moneda caigué i rodolà fins a sota la taula.

—No, no! —xisclà la dona, encastada d'esquena a la paret—: Aneu... aneu's-en!

Però ell, en lloc d'anar-se'n, donà un altre pas. Bleixava sorollosament pels narius oberts, i tremolava tot com picat per la taràntula.

—Contes, doncs?... Totes?... Les voleu totes?... —i ràpidament, anà tirant monedes i més monedes als peus de la dona.

Aquesta no es movia ni deia res; havia perdut paraula i acció, talment com si la caiguda vibrant d'aquella pluja d'or l'hagués engegada. Però, de repent, la mateixa força del terror la desencantà, i sentint que li brollaven ales en els peus, d'una gran revolada esfereïda es llençà cap a la sala fosca.

Sentí distintament el bramul de la fera burlada, i de seguida son glapit furiós que se li abocava al darrera.

Perseguida per ell i denunciada pel mateix embat de sa fugida, passà com un llamp per la cambra del campanar, s'engolí per l'escaleta de la capella, esbiaixà aquesta i bo i enmig de les tenebres arribà i tot fins a la portella de rere altar; però de cop, al traspassar-la, quelcom s'entrevessà a son pas i la dona, llençant un ahuc penetrant, rodolà d'un capgirell sobre les lloses...

Veié una gran lluminària i cregué que la vida li mancava; mes, abans de perdre del tot la coneixença, encara sentí caure-li al damunt i enfonsar-se en ses carns la grapa peluda i alenada roent de la fera.

Capítol XVIII. LA DAVALLADA

“Pujava apresserat i capbaix, rumiant-ne alguna, potser, per a enganyar-la a n’ella, a la dona, disfressant-li el motiu veritable d’aquella llarga nit blanca. Ella l’anava seguint amb la mirada, sense fer moviment, i quan el vegé tòrcer cap a l’ermita el cridà amb veu natural. Ell s’aturà sobresaltat, guaitant vivament de totes bandes. Al descobrir-la s’hi atansà poc a poc, sorprès i recelós. Sa cara fadigada verdejava com la de l’Ànima.

—I ara! Ja ets aixecada?

—Encara no m’he ficat al llit...

I a seguit, sense crits, sense gestos, sense llàgrimes, amb una sobrietat tràgicament despullada, la dona li contà fil per randa tot quant li havia passat. Son recit tenia la concisió i netedat d’una inscripció lapidària, i en sos immensos ulls verds hi havia la tranquil·litat misteriosa dels gorgs pregons.

Quan ella hagué acabat, en el rostre d’en Matias s’hi revelava la consternació més grossa que hagués sofert en sa vida: una cruel, una espantosa consternació muda. Vegent que no obria boca, ella li signà l’ermita.

—Ara, ja t’ho deus pensar... Jo, allà dins, mai més...! Però no he volgut anar-me’n sense dir-t’ho...

El rostre cadavèric d’ell es desencaixà absolutament sota l’acció d’aquelles noves paraules.

—Què! —murmurà d’una veu aterrada—. ¿Te’n vols anar? A on... ?

Ella respongué amb esforç:

—No ho sé... On Déu voldrà... Tan lluny d’aquí com puga!

Aleshores ell, com l’Ànima hores enrere, trontollà de cap a peus, mateix que sorprès per l’embat d’una tempesta inesperada. Per un moment, semblà vacil·lar, com si volgués revoltar-se o suplicar, però, de cop, els esperits li mancaren i es sotmeté sense protesta, abaixant el cap i fent sordament:

—Anem, doncs...

Mes, en aquell punt, la tranquil·litat de gorg pregon desaparegué d’un tret, i quelcom furibund, dimoniàc, resplendí en els ulls verds de la dona.

Allargà novament el braç d’un gest fatídic.

—Tampoc, amb tu! Mai més...! No provis pas de seguir-me... Te... mataria!

I resolta, se’l mirà de fit a fit, com volent fer-li penetrar fins a l’ànima la terrible amenaça.

Després baixà lentament del regatell i sense afegir altre mot, sense tombar la cara, sense res més que la roba de l’esquena, la dona, èrtica i greu, amb el cap dret i els ulls ombrívols, emprengué sola la davallada.

Les filtracions de la solitud havien cristal·litzat amargament en son destí.”

CATERINA ALBERT vs VÍCTOR CATALÀ

Sobre ella i la seva afició a escriure:

Jo era una mula de mal ferrar, ja ho sé, però em vaig carregar de força de voluntat i vaig acceptar el destí. Vaig aconseguir no jutjar-me. M'agradava escriure coses fosques, doncs a escriure coses fosques; és gaire heroic això? no ho sé: jo només vaig fer el que em va dictar el cor. Al cap i a la fi, suposo que només ho feia per conèixer-me millor. Vaig pintar el meu país amb els colors més tendres que vaig poder, i amb la valentia d'afrontar un món que no és perfecte, però que és l'únic que tenim. Per això ens n'hem de fer responsables, estimant-lo i canviant-lo.

Escrivia per distreure'm. En la meva vida de monja i de finestrons tancats, en una vila on no hi havia ni professor de piano, les estones que dedicava a la literatura eren el meu únic esplai.

—S'ha insistit moltes vegades a assenyalar el pessimisme com a tret dominant de la meua literatura. Ja en els meus primers llibres semblava, als ulls de molts, que jo cerqués les nafres de la vida, per furgar en elles i endanyar-les, amb una morbositat quasi anarquizant. I, n'estic segura, mai no ha estat aquest el meu intent. El meu credo artístic és l'eclecticisme desenfrenat. Per això refuso els dogmes de les escoles literàries. I la vida vessa i escapa dels motllos. Jo estimo la vida tal com és: dolça, amarga, clara i ombrívola. Tota voldria abastar-la, però ¿quina culpa tinc si són les tintes negres les que més impressionen la meua retina? ¿He de seguir o no la meua vocació? [Entrevista amb Tomàs Garcés.]

No reconec altra norma que la del bon gust, ni altra immoralitat que la de la inutilitat. L'obra mal feta és, per això mateix, l'obra immoral.

Sobre Catalunya:

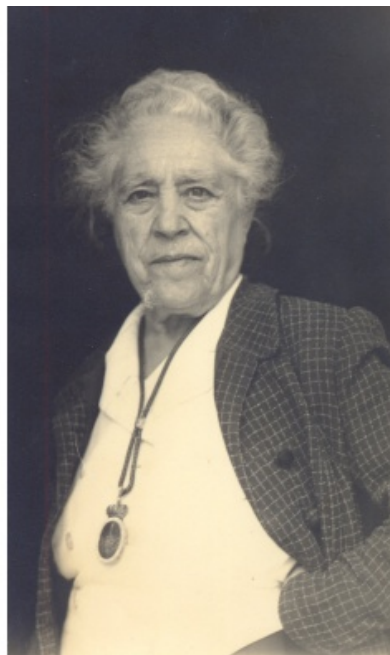
Som en un veritable moment de renaixença. Hi ha, a Catalunya, una gran diversitat de temperaments en eclosió, una riquesa que crec incomparable. En aquesta diversitat rica baso les meves millors esperances.

Estem bastint la nostra casa nova sobre el sòl de l'antiga i, com volem bastir-la amb tota amplitud i senyoria, tots som a treballar-hi, a dur-hi el nostre carreu o el nostre gra de sorra, a donar-hi el nostre consell o el nostre cop de mà. I la nostra casa nova, o sia la resurrecció integral de Catalunya, va pujant, pujant, lentament però segurament, tan segurament que ja comença a ser albiradora. En pocs anys hem fet llegua per hora i l'empenta de la vitalitat catalana és tan ferma, que promet fer miracles si no defallim, si no perdem la virtut de la constància. I és que, així com abans nos acontentàvem, o nos hauríem acontentat, de poca cosa, ara no: ara nos hem fet terriblement delerosos i ho volem tot.

Sobre els drets de la dona:

Una altra nebulosa concretant-se, un altre senyal de resurrecció, és lo despertar de la dona, lo moviment femení que aquí s'observa. I dic femení i no feminista, per destriar sa orientació del caràcter general que assoleix aquest moviment banda allà de les nostres fronteres. Perquè el problema feminista, com lo problema obrer, és de viva actualitat arreu d'aquest món que, abans de la guerra, ne dèiem món civilitzat; i, així com lo passat segle restituí a l'home sa veritable dignitat humana, és d'esperar que el segle actual, al plantejar resoltament los problemes de la dona i de l'obrer, duga en potència la solució d'aquests problemes. Sí; arreu del món la dona

aixeca el cap i amb accent més o menys resolut, més o menys atemperat, diu: Aquíestic; escolteu-me si us plau! I demana allò de què creu tenir necessitat. Mes, hem de confessar que sa veu pren sovint vivors d'exigència, asprors de protesta; i, sobretot, sol dur una empremta violent d'oposició, d'atac al tirà, a la bèstia negra, a l'home. Això crea, naturalment, una forta corrent d'antipatia que serveix de ratlla partionera entre els dos sexes, que els separa i els fa considerar mútuament com enemics; i d'aquesta antipatia sembla tenyir-se'n la qüestió tota. [...] I no hi ha més que una santa, una pura aspiració d'estreta justícia: la defensa sagrada del més elemental de tots els drets: lo dret a la vida, a la vida completa, així física com conscient, així privada com pública, així individual com col·lectiva... "

CATERINA ALBERT I PARADÍS
VICTOR CATALÀ

Novel·lisme, narracions, memòries i poesia, amb la seva obra escrita en català i llengües múltiples per dones, alguns que, com alguns escriptors europeus de l'època, se van dedicar a sempre la seva llengua materna i al llenguatge de Victor Català. Tot i que prou dedicada al català, sempre de l'època i amb un estil que la diferenciava, guanyada al Josep Ferrer d'Orís al 1906, se dedicava a escriure narrativa breu i, en menor mesura,

Principals i cronologia

Activitat i llegenda

He viatjat excessiu vegades, ni tan sols pel país. He estat sempre aquí, pràcticament. Quan estic d'una part d'ella, ja no estic més, volent tornar del meu costat. M'ho firmat sola, ja, Sóc catalana."

L'evolució

Relacionament del periodisme

Col·laboració a diversos

M'hi he escrit de la meua, sense saber-ne res; he descobert la meua llengua, i no hi he estat mai."

Publicació de la revista

Voluntats

Títol

He viatjat excessiu vegades, ni tan sols pel país. He estat sempre aquí, pràcticament. Quan estic d'una part d'ella, ja no estic més, volent tornar del meu costat. M'ho firmat sola, ja, Sóc catalana."

La primera dona

Comença en la seva obra

Primeres lectures

He viatjat excessiu vegades, ni tan sols pel país. He estat sempre aquí, pràcticament. Quan estic d'una part d'ella, ja no estic més, volent tornar del meu costat. M'ho firmat sola, ja, Sóc catalana."

El primer dia de la pau guerra

El desenvolupament polític

He viatjat excessiu vegades, ni tan sols pel país. He estat sempre aquí, pràcticament. Quan estic d'una part d'ella, ja no estic més, volent tornar del meu costat. M'ho firmat sola, ja, Sóc catalana."